

12.12.2011

Dnro 3647/2/10

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus

MITEN TOIMINTANSA LOPETTANEIDEN YKSITYISLÄÄKÄREIDEN POTILASASIAKIRJOJA TULISI SÄILYTTÄÄ?

1
ASIA

Toimitin 8.10.2010 tarkastuksen tietosuojavaltuutetun toimistossa. Tuolloin ilmeni muun ohella, että tietosuojavaltuutetun tutkittavana oli vielä 12.10.2006 vireille tullut, yksityisen psykiatrin vastaanoton rekisterinpitoa koskenut asia. Perikunta oli vuosia sitten saanut hoitaakseen potilaskortiston. Psykiatrin perikunta oli tiedustellut kortiston vastuullista säilyttämistä tietosuojavaltuutetulta. Tietosuojavaltuutettu oli puolestaan jäänyt odottamaan sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteitä tilanteen selkiyttämiseksi.

Tilanne olikin ilmeisesti avoin, koska kansanterveyslaissa (66/1972) ollut 18 §:n 2 momentin säännös potilasasiakirjojen siirtämisestä terveyskeskusten säilytettäväksi oli kumottu. Tämän johdosta otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi, oliko lääkärin yksityisvastaanoton potilaskortistojen ja potilaiden oikeusturvan kannalta korjattavaa eräissä vastaanottotoiminnan lakkaamista koskevilla tilanteilla.

2
SELVITYS

Pyysin 21.10.2010 sosiaali- ja terveysministeriöltä selvityksen ja lausunnon (16.5.2011). Sen saatua ni pyysin vielä 14.9.2011 lausunnon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira), joka antoikin lausunnon kannanottoineen (9.11.2011).

Kehotin lausunnonantajia kiinnittämään huomiota erityisesti käytännön ratkaisukeinoihin ja potilaan kannalta yhtenäisen terveystietomuksen aikaansaamiseen rekisterinpidossa sekä tietoaineistojen siirtämiseen esimerkiksi sairaanhoitopiirien tai terveyskeskusten hoidettaviksi. Viittasin terveydenhuoltolain (1326/2010) 9 §:ään ja terveydenhuoltolain säätämiseen johtaneeseen hallituksen esitykseen (HE 90/2010 vp). Samoin mainitsin mielenterveyspalveluja ohjaavan lainsäädännön toimivuudesta Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomuksen (194/2009). Siinä oli todettu mielenterveyspalvelujen organisoimisen osalta muun muassa, että sairaanhoitopiiri- ja laitoshoitopainotteisesta organisoimista on siirrytty erilaisiin avohoitomalleihin. Mielenterveyspalvelujen tuottajien kirjon monipuolistumisen on tarkastuskertomuksessa todettu merkinneen myös palvelujärjestelmän pirstoutumista. Palveluja on tuotetaan sairaanhoitopiirien, kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin toimesta. Taustaksi on mainitsin vielä Terveystietomuksen oikeusturvakeskuksen ohjeistuksen yksityisen terveydenhuollon potilasasiakirjoista vuodelta 2007.

3

RATKAISU

3.1 Tapahtumatiedot

Yksityisesti terveydenhuoltoa harjoittavan yrityksen tai henkilön on tullut toteuttaa sellaiset järjestelyt, joilla voidaan varmistaa potilastietojen säilyttäminen säännösten edellyttämällä tavalla. Käytännössä tämä on osoittautunut ongelmalliseksi terveydenhuollon palveluja antavan yrityksen tai itsenäisen ammatinharjoittajan lopettaessa toimintansa. Ne eivät useinkaan ole järjestäneet tällaisten tilanteiden varalle potilasasiakirjojen asianmukaista säilyttämistä. Puutteellinen tietohallinto on voinut johtaa potilasasiakirjojen hävittämiseen tai niiden säilyttämiseen epäasianmukaisella tavalla.

Syynä siihen, että yksityiset terveydenhuollon palvelujen antajat eivät ole järjestäneet potilasasiakirjojen säilyttämistä säännösten edellyttämällä tavalla lienevät kustannukset. Lisäksi Suomessa ei ole sellaista tahoa, joka voisi käytännössä ottaa vastaan kaikkien toimintansa lopettaneiden tahojen luovuttamat potilasasiakirjat. Ennen vuotta 1993 asia oli hoidettu siten, että kunnan terveyskeskus oli velvollinen ottamaan vastaan ja arkistomaan toimintansa lopettaneiden yksiköiden potilasasiakirjat. Osa terveyskeskuksista on edelleenkin ottanut vastaan toimintansa lopettaneiden yksityisen terveydenhuollon palvelujen antajien potilasasiakirjoja. Nytemmin merkittävä osa terveyskeskuksista on lopettanut tällaisten potilasasiakirja-arkistojen vastaanottamisen tilojen puutteen ja kustannusten vuoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää todettua tilannetta ongelmallisena. Ministeriön mukaan syntynyt tilanne voitaneen käytännössä ratkaista vain siten, että lailla säädetään taho tai tahot, joilla on velvollisuus ottaa vastaan toimintansa lopettaneiden yksityisten palvelujen tuottajien potilasasiakirjat sekä säilytyksen aiheuttamien kustannusten rahoitusjärjestelyt. Ministeriön suunnitelmissa on ollut yksityistä sosiaalihuoltoa ja terveydenhuoltoa koskevien lakien uudistaminen. Siinä yhteydessä voitaisiin selvittää se, mikä (julkinen) taho voitaisiin velvoittaa ottamaan vastaan yksityisten potilasasiakirja-arkistojen ja huolehtimaan niistä sekä se, miten tämän aiheuttamat kustannukset rahoitettaisiin. Muiden kiireellisempien lainsäädäntöhankkeiden vuoksi yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksen toteutukselle ei ole vielä kyetty määrittämään tarkkaa ajankohtaa. Tavoitteena kuitenkin on, että uudistus voitaisiin käynnistää lähitulevaisuudessa. Edellä kuvattu ongelma tulee merkittävältä osalta poistumaan asiakastietolailla perustettavan valtakunnallisen sähköisen potilasasiakirja-arkiston käyttöönoton myötä. Huomattava osa itsenäisistä ammatinharjoittajista laatinee kuitenkin tämän jälkeenkin potilasasiakirjat paperille. Sen vuoksi myös jatkossa tarvitaan järjestely paperille laadittujen potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytyksen toteuttamiseksi.

Yksityisen terveydenhuollon potilasasiakirjojen säilyttämistä palvelujen antajan toiminnan päättymistilanteessa on siis säännelty viimeksi sosiaali- ja terveysministeriön määräyksin. Kun mainitut määräykset 1.3.2001 lukien korvattiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä, 99/2001, joka on sittemmin edelleen korvattu ministeriön asetuksella 298/2009), tähän ei enää katsottu edellä kerrotuista lainsäädännön muutoksista johtuen olevan mahdollista ottaa yksityisen terveydenhuollon toiminnan päättymistilanteisiin liittyvää sääntelyä, koska sen katsottiin edellyttävän lakitasoisia säännöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on laadittu ainakin kaksi lausuntokierroksella ollutta hallituksen esitys-luonnosta, joista ensimmäisessä säilyttämisvastuu ehdotettiin säädettäväksi aikaisempaa lainsäädäntöä vastaavasti terveyskeskuksille ja joista toisessa säilyttämisvastuu ehdotettiin säädettäväksi silloisille lääninhallituksille. Valmistelu ei siis ole kuitenkaan johtanut säännösten säätämiseen.

3.2 Sovellettavat säännökset

Kansanterveyslain (66/1972) 18 §:n 2 momentin mukaan potilaan terveydentilatietoja sisältävät asiakirjat, "jotka lääkärin- tai hammaslääkärintointa yksityisesti harjoittanut jättää jälkeensä terveyskeskuksen toimialueella tai jotka kuuluvat siellä toimintaansa lopettavalle yksityiselle sairaanhoito- ja tutkimuslaitokselle, oli vastaanotettava terveyskeskuksen arkistoon erillisarkistona hoidettaviksi". Vastaavasti yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 11 §:n 2 momentissa oli aikaisemmin säännös, jossa todettiin, että "Lopetettaessa terveydenhuollon palvelujen antaminen potilasasiakirjat on siirrettävä kansanterveyslain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettuun terveyskeskukseen säilytettäväksi, jollei asiakirjojen säilyttämistä järjestetä muulla lääninhallituksen hyväksymällä tavalla".

Potilaslain säätämisen yhteydessä sekä kansanterveyslain 18 § että yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 11 § kumottiin. Kumoamista ei ole perusteltu potilaslain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 185/1991 vp). Lain 12 §:ssä säädettiin kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriölle oikeus antaa tarkempia määräyksiä potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi 25.2.1993 samaan aikaan potilaslain kanssa (1.3.1993) voimaan tulleet määräykset potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä (Sosiaali- ja terveysministeriön määräyskokoelma 1993:7). Sen mukaan lopetettaessa terveydenhuollon palvelujen antaminen yksityisessä terveydenhuollossa yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköiden tai ammatinharjoittajien potilasasiakirjat oli siirrettävä asianmukaisesti säilytettäväksi terveyskeskukseen, jollei asiakirjojen säilyttämistä järjestetä muulla lääninhallituksen hyväksymällä tavalla.

Nytkin potilasasiakirjojen laatimista ja säilyttämistä koskevat keskeiset säännökset ovat potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), jäljempänä potilaslaki, ja potilasasiakirjoista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (298/2009), jäljempänä potilasasiakirja-asetus. Lisäksi eräissä muissa laeissa on yksittäisiä säännöksiä potilasasiakirjoista, kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007, jäljempänä asiakastietolaki) ja arkistolaisissa (831/1994).

Potilasasiakirjojen säilyttämisestä on säädetty potilaslain 12 §:ssä ja sen nojalla annetussa potilasasiakirja-asetuksessa ((298/2009, potilasasiakirja-asetus). Lisäksi säilyttämistä koskevia säännöksiä on asiakastietolaisissa ja arkistolaisissa. Potilasasiakirja-asetuksen 22 §:n perusteella potilasasiakirjojen ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä vastaa yksiselitteisesti se terveydenhuollon toimintayksikkö tai itsenäisesti ammattiaan harjoittava terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka toiminnassa asiakirjat ja muu aineisto on syntynyt. Poikkeuksena tästä periaatteesta ovat ne potilasasiakirjat, jotka on tallennettu asiakastietolain mukaiseen sähköiseen potilasasiakirja-arkistoon. Potilasasiakirjojen ja hoitoon liittyvän muun materiaalin säilyttämisestä vastaa potilasasiakirja-asetuksen 22 §:n mukaan se terveydenhuollon toimintayksikkö tai itsenäisesti ammattiaan harjoittava terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka toiminnassa ne ovat syntyneet, jollei sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetusta laista (159/2007) muuta johdu. Mainitun lain 14 §:n 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos hoitaa potilasasiakirjojen säilytystä ja käyttöä olevaa arkistopalvelua terveydenhuollon palvelujen antajien lukuun. Yksityisen terveydenhuollon palvelujen antajan (yksityisen terveydenhuollon toimintayksikön ja itsenäisen ammatinharjoittajan) tulee lain 15 §:n 1 momentin mukaan liittyä näiden tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäksi, jos sen potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytys toteutetaan sähköisesti.

Tämä asia liittyy samalla potilaiden yksityisyyden suojaan. Elokuun alusta 1995 voimaan tulleen perusoikeusuudistuksen yhteydessä silloiseen hallitusmuotoon otettiin muun muassa säännös, jonka

mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla (8 §:n 1 mom.). Säännös on siirretty sittemmin perustuslain 10 §:n 1 momenttiin. Säännös viittaa tarpeeseen turvata lainsäädännöllisesti yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä (HE 309/1993 vp). Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut sittemmin useissa lausunnoissaan, että henkilötietojen suojaa koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla. Sittemmin on myös säädetty muun muassa henkilötietolaki, jonka perusteella arkaluonteisia henkilötietoja saadaan käsitellä vain lain 12 §:ssä säädettyissä tilanteissa.

Potilasasiakirjoista muodostuu myös henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuja henkilörekistereitä. Rekisterinpitäjänä toimii potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (potilaslaki, 785/1992) 2 §:ssä määritelty terveydenhuollon toimintayksikkö (yksityisessä terveydenhuollossa yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa, 152/1990, tarkoitettu terveydenhuollon palveluja tuottava yksikkö) tai itsenäisesti ammatiaan harjoittava terveydenhuollon ammattihenkilö. Kaikki potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat potilaslain 13 §:n 1 momentin mukaan salassa pidettäviä. Lähtökohtana on pykälän 2 momentin mukaan, että potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja saadaan antaa sivullisille vain, jos potilas on antanut siihen kirjallisen suostumuksensa. Sivullisella tarkoitetaan muita kuin asianomaisessa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä. Pykälän 3 momentissa on säädetty tilanteista, joissa potilastietoja saadaan luovuttaa potilaan kirjallista suostumusta edellyttämättä, toisin sanoen muunlaisen kuin kirjallisen suostumuksen perusteella tai suostumusta edellyttämättä. Yksi viimeksi mainituista tilanteista on se, että tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty (13 §:n 3 mom. 1 k.). Henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia koskevat tiedot ovat myös henkilötietolain 11 §:n 4 kohdan perusteella arkaluonteisia.

Viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 5 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Viranomaisen laatimana pidetään myös asiakirjaa, joka on laadittu viranomaisen antaman toimeksiannon johdosta, ja viranomaiselle toimitettuna asiakirjana asiakirjaa, joka on annettu viranomaisen toimeksiannosta tai muuten sen lukuun toimivalle toimeksiantotehtävän suorittamista varten. Jälkimmäisen virkkeen säännös merkitsee Valviraan käsityksen mukaan sitä, että esimerkiksi tilanteissa, joissa kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikkö hankkii terveydenhuollon palveluja yksityiseltä palvelujenantajalta, näitä ns. ostopalveluja tuotettaessa syntyvien potilasasiakirjojen rekisterinpitäjänä on kunnallinen terveydenhuollon toimintayksikkö.

Yksityisen terveydenhuollon asiakirjoihin liittyviä kysymyksiä tulee jatkuvasti Valviraan. Valvira yhtyy sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa 16.5.2011 ilmaistuun arvioon, että tilanteen ratkaiseminen edellyttäneen sitä, että jollekin taholle tai joillekin tahoille säädetään lailla velvollisuus ottaa vastaan toimintansa lopettaneiden yksityisten palvelujenantajien potilasasiakirjat ja että tähän liittyvä kustannusten rahoitus järjestetään. Tällainen taho voisi olla esimerkiksi sairaanhoitopiiri tai terveyskeskus.

Lausuntopyyntöni tavoin myös Valvira on huolissaan nykyisestä palvelujärjestelmän pirstaleisuudesta. Palvelujen tilaaminen ja tuottaminen on eriytynyt muun muassa erilaisten tilaaja-tuottajamallien käytön ja lisääntyneen palvelujen ulkoistamisen myötä. Pirstaleinen organisaatiokenttä vaikeuttaa

johtamista, ohjausta ja valvontaa. Palvelujen pilkkoutuminen ja palvelurakenteiden monimutkaisuus ovat myös tuoneet uusia riskejä potilaiden perus- ja muiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Tilanteeseen pyritään vaikuttamaan muun muassa lainsäädännöllisin keinoin esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriössä hallitusohjelman perusteella osana kunta- ja palvelurakennemuutostusta valmistettavan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevan lakiuudistuksen yhteydessä. Valvira on omalta osaltaan päättänyt käynnistää palvelurakenteiden valvontaohjelman, jonka avulla Valvira ja aluehallintovirastot voisivat nykyistä tehokkaammin valvoa kuntien järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen rakenteiden lainmukaisuutta.

Kun kunnallinen terveydenhuollon toimintayksikkö hankkii palveluja ostopalveluina yksityisiltä palvelujen antajilta tilanne on potilas-rekisterinpidon näkökulmasta se, että kyseisessä toiminnassa muodostuvien potilasasiakirjojen rekisterinpitäjänä on palvelujen hankkija. Näitä asiakirjoja koskevat muun muassa terveydenhuoltolain 9 §:n säännökset, ja esimerkiksi säilyttämisvastuu on palvelujen hankkijalla. Sen sijaan yksityisen palvelujen antajan omaan lukuun tapahtuvassa toiminnassa rekisterinpitäjän vastuut kuuluvat tälle palvelujen antajalle. Kuten sosiaali- ja terveysministeriön antamassa lausunnossakin todetaan, kaikki yksityiset palvelujen antajat eivät myöskään tule liittymään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa tarkoitettujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjiksi.

Valviran mukaan potilaan yksityisyyden suojan näkökulmasta on ongelmallista, mikäli toimintansa lopettaneen yksityisten palvelujen antajan potilasasiakirjat liitettäisiin osaksi annettavan lainsäädännön perusteella säilyttämisvastuussa olevan omaa potilasasiakirja rekisteriä (siinä tapauksessa, että säilyttämisvastuussa oleva on terveydenhuollon toimintayksikkö). Kansanterveyslain 18 §:n 2 momentin säännöksestä ilmeni, että yksityisten palvelujen antajan potilasasiakirjat edellytettiin säännöksen voimassa ollessa säilytettävän erillisarkistona terveyskeskuksen arkistossa, josta niistä luonnollisesti voitiin ottaa potilaan suostumuksen perusteella jäljennöksiä esimerkiksi kyseisen terveyskeskuksen asianomaista potilasta koskeviin potilasasiakirjoihin. Valviran käsityksen mukaan myös edellä mainituissa sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 1993 antamisissa määräyksissä mainitulla "asianmukaisella säilyttämisellä" tarkoitettiin erillisarkistointia. Toiminnan päättyminen ei myöskään voimassa olevan lainsäädännön perusteella vaikuta rekisterinpitoon ja siihen liittyviin vastuisiin tai salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen edellytyksiin. Rekisterinpidosta ja muusta potilastietojen käsittelystä on luonnollisesti mahdollista säätää lailla edellyttäen, että perusoikeuksien rajoitukset täyttävät niille asetetut vaatimukset. Valvira pitää ongelmallisena sitä, että laissa esimerkiksi säädettäisiin sairaanhoitopiiriin tai terveyskeskuksen tehtäväksi ottaa säilytettäväkseen alueensa yksityisten palvelujen antajien potilasasiakirjat siten, että niistä tulisi osa erikoissairaanhoidon toimintayksikön tai terveyskeskuksen potilasasiakirjoja. Moni potilas hakeutuu Valviran kokemuksen mukaan yksityislääkärille tai muuhun yksityiseen terveydenhuoltoon juuri sen vuoksi, että ei halua asianomaista hoitoa koskevien tietojen tulevan häntä julkisella sektorilla hoitavien tietoon. Potilaan suostumukseen perustuen tälle yhdistämiselle ei sen sijaan ole estettä.

3.3 Arviointi

Potilasasiakirjojen tehtävänä on palvella potilaan neuvonnan ja hoidon suunnittelua, toteutusta ja seuranta. Riittävät, asianmukaiset ja virheettömät merkinnät selkiinnyttävät ja vahvistavat potilaan ja henkilökunnan oikeusturvaa sekä edistävät luottamuksellisten hoitosuhteiden syntymistä. Potilasasiakirjat ovat tärkeitä myös potilaan tiedonsaantioikeuden kannalta. Potilasasiakirjatietojen perusteella arvioidaan hoitoon osallistuneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattitoiminnan asianmukaisuutta ja myös sitä, onko potilaalle hoidosta mahdollisesti aiheutunut henkilövahinko kor-

vattava potilasvahinkona. Potilasasiakirjamerkinnoilla on merkitystä lisäksi terveydenhuollon tutkimuksessa, hallinnossa, suunnittelussa ja opetuksessa. Potilasasiakirjojen laatimista koskevien säännösten tulee nähdäkseni olla selkeät, yksiselitteiset ja täsmälliset. Niiden noudattamisella varmistetaan perustuslaissa perusoikeuksina turvattujen riittävien terveyspalvelujen toteutumista.

Asiakastietolain 15 §:n perusteella kaikkien niiden yksityisen terveydenhuollon palvelujen antajien, jotka järjestävät potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytyksen sähköisesti, tulee liittyä lain 14 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten palvelujen käyttäjäksi. Tällöin sähköisten potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytys tulee järjestetyksi Kansaneläkelaitoksen toteuttamassa valtakunnallisessa sähköisessä potilasasiakirja-arkistossa. Tällaisten potilasasiakirjat sähköisesti säilyttävien yksityisten palvelujen tuottajien tulee liittyä näihin valtakunnallisiin palveluihin viimeistään 1.9.2015 alkaen. Kuitenkin huomattava osa itsenäisistä ammatinharjoittajista laatinee tämän jälkeenkin potilasasiakirjat paperille, minkä vuoksi myös jatkossa tarvitaan järjestely paperille laadittujen potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytyksen toteuttamiseksi.

Katson perustuslain 10 ja 22 §:ään viitaten, että lailla tulisi säännellä yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköiden ja terveydenhuollon itsenäisten ammatinharjoittajien toiminnassa syntyneiden potilasasiakirjojen säilyttäminen. Pidän Valviran tavoin erittäin valitettavana, että tilanne on edelleen avoin ja sääntelemättä. Niin ikään on tärkeää, että puheena olevaa arkistointia järjestettäessä huolehditaan potilaiden hoidon jatkuvuudesta, heidän yksityisyyden suojastaan ja heidän oikeusturvastaan sekä vastaavasti terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturvasta. Asiakirjojen tulee olla käytettävissä, kun terveydenhuollon valvonta sitä edellyttää.

4

JOHTOPÄÄTÖS JA TOIMENPIDE

Koska sähköisen potilasasiakirja-arkiston perustamisessa on ollut tunnetusti merkittäviä ongelmia, pidän tähän asiaan määrätietoista puuttumista kiireellisenä.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n 2 momentin nojalla esitän sosiaali- ja terveysministeriölle, että ministeriö ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin säädösten kehittämiseksi siten, että jollekin tai joillekin tahoille säädetään lailla velvollisuus ottaa vastaan toimintansa lopettaneiden yksityisten palvelujen antajien potilasasiakirjat. Samalla tähän liittyvä kustannusten rahoitus olisi toiminnan turvaamiseksi järjestettävä asianmukaisesti. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni sosiaali- ja terveysministeriölle.

Lähetän jäljennökset päätöksestäni tiedoksi myös Valviralle ja tietosuojavaltuutetulle.